

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 1. oktober 2020

Sag 39/2020

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Tyge Trier, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten på Bornholm den 23. november 2018 (1-507/2018) og af Østre Landsrets 8. afdeling den 7. januar 2020 (S-3517-18).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Henrik Waaben, Oliver Talevski, Anne Louise Bormann og Kristian Korfits Nielsen.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om frifindelse, subsidiært strafbortfald og mere subsidiært formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået skærpelse.

Retsgrundlag

Beredskabslovens § 41, stk. 1 og 2, lyder:

”Enhver skal rette sig efter de påbud, der udstedes af redningsberedskabet.

Stk. 2. Enhver skal overholde afspærringer i forbindelse med en indsats og efterkomme politiets eller redningsberedskabets opfordring til at forlade det afspærrede område eller vejene hertil.”

Anbringender

T har anført navnlig, at landsretten ikke har anvendt beredskabslovens § 41, stk. 2, korrekt.

Han har ikke udvist en adfærd, som er strafbar efter § 41, stk. 2. Han befandt sig på ulykkes-

stedet som medierepræsentant. § 41, stk. 2, er møntet på civile personer, som – modsat medierepræsentanter – ikke har et lovligt ærinde bag en afspærring. Han har i kraft af sit pressekort ret til at opholde sig bag afspærringer i forbindelse med en beredskabsmæssig indsats, jf. cirkulære nr. 211 af 20. december 1995 om adgang for journalister og pressefotografer m.fl. til at passere gennem politiafspærringer. Et strafferetligt ansvar efter § 41, stk. 2, må endvidere forudsætte, at der er opsat afspærringsbånd eller en anden tilsvarende entydig og tydelig afmærkning af området. Desuden er det efter landsrettens præmisser ikke klart, hvor den påståede afspærring med blå blink begyndte og navnlig sluttede. Han havde derfor ikke mulighed for at efterkomme en konkret opfordring til at forlade det afspærrede område. Strafansvar efter § 41, stk. 2, må forudsætte, at han reelt var i vejen i en sådan grad, at redningsmandskab og politi lovligt kunne opfordre ham til at forlade det afspærrede område, at opfordringen blev fremsat og fremstod tydeligt for ham som en opfordring til at forlade det afspærrede område, at det var tydeligt for ham, hvor det afspærrede område begyndte og sluttede, og at han uberegtiget undlod at forlade dette område. Disse betingelser er ikke opfyldt, navnlig når de forskellige positioner, han befandt sig i under forløbet, tages i betragtning. Han har således ikke opfyldt strafbetingelserne i § 41, stk. 2.

Uagtsomhedsvurderingen skal ske ud fra en vurdering af, om han objektivt har tilsidesat de handlenormer, som må anses for rimelige i forhold til medierepræsentanter. Han har ageret ud fra en branchenorm om, at han havde ret til at udføre sit fotojournalistiske virke ”sur place”.

Landsretten er ved domfældelsen gået ud over ordlyden af anklageskriftet. Anklageskriftet indeholder en angivelse af, at han havde pligt til at overholde en påstået afspærring, hvilket han qua sit pressekort netop ikke havde. Desuden angiver anklageskriftet kun, at han skulle have undladt at efterkomme politiets opfordring til at forlade det afspærrede område, hvorimod anklageskriftet ikke angår opfordringer fra andre personer. Landsretten har imidlertid straffet ham for at undlade at efterkomme opfordringer fra redningsmandskab. Det var ikke påregneligt for ham og hans forsvarer, at landsretten ville straffe i relation til opfordringer fra redningsmandskabet. Hertil kommer, at landsretten straffer for, at han ”på skadestedet var i vejen”, hvorimod anklageskriftet angiver, at han skulle ”have lagt hindringer i vejen”. Anklagemyndigheden har ikke påvist, at han skulle have lagt hindringer i vejen. Legalitetsprincippet fører tillige til, at der må ske frifindelse.

Han kan ikke straffes for overtrædelse af § 41, stk. 2, da det vil være i strid med hans ytringsfrihed efter artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Landsrettens begrundelse lever ikke op til det præcisions- og begrundelseskrav, som følger af artikel 10. Det er bl.a. ikke angivet, hvor, hvornår og hvordan han konkret var i vejen for redningsmandskabet, og hvornår han strafbart undlod at efterkomme opfordringerne til at flytte sig. En særlig indgående prøvelse fra Højesterets side er i lyset af artikel 10 påkrævet. Det følger af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at nationale domstole skal være varsomme med at underkende mediernes skøn angående research og relevans af dækning, herunder valg af metoder. Myndighedspersoners utilfredshed med mediernes tilstedeværelse samt dækning og dokumentation kan ikke begrunde strafferetlige sanktioner. Han har konkret ageret inden for de vide grænser, som følger af artikel 10, navnlig når det gælder mediernes adgang til at modtage og meddele information. Hans tilstedeværelse på ulykkesstedet havde væsentlig betydning for, at mediet Bornholm.nu kunne dække en væsentlig historie for lokalsamfundet, som interesserede sig for beredskabets responstider og håndtering af indsatsen ved ulykker. Fotografierne og artiklen om bilulykken levede fuldt ud op til de medieretlige krav.

Hvis Højesteret finder, at han med rette er dømt for overtrædelse af beredskabslovens § 41, stk. 2, bør straffen bortfalde i medfør af straffelovens § 83. Findes der ikke grundlag herfor, bør han alene tildeles en advarsel. I hvert fald bør bøden under hensyn til bødeniveauet i sager om overtrædelse af ordensbekendtgørelsens § 4 udmåles i størrelsesordenen 1.000-1.500 kr.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at Højesterets vurdering af, om T har realiseret gerningsindholdet i beredskabslovens § 41, stk. 2, må ske på grundlag af det bevisresultat, som er fastlagt ved landsrettens dom, jf. retsplejelovens § 933, stk. 2, sammenholdt med § 912, stk. 1, nr. 4, modsætningsvis.

Landsretten har fundet det bevist, at han opholdt sig på skadestedet, som var afspærret, og at han i den forbindelse undlod at efterkomme politiets opfordring til at flytte sig. Han har her ved realiseret gerningsindholdet i beredskabslovens § 41, stk. 2. Det er korrekt, som anført af T, at landsretten ved at have dømt ham for ikke at efterkomme opfordringer fra såvel redningsmandskab som politi til at flytte sig, tilsyneladende har dømt for et forhold, der ikke er beskrevet i anklageskriftet. Da dette imidlertid hverken har betydning for vurderingen af forholdets strafbarhed eller for straffastsættelsen, er det ikke et forhold, der skal tillægges betydning ved Højesterets prøvelse af sagen.

Det er efter § 41, stk. 2, ikke et krav, for at et område kan anses for "afspærret", at der er opsat afspærringsbånd eller anden tilsvarende afmærkning. En afspærring med redningskøretøjer med blå blink må efter en formålsfortolkning anses for at udgøre en "afspærring" i § 41, stk. 2's forstand. Afspærring med hjemmel i politiloven er i øvrigt heller ikke forbunden.

Det, som T har anført vedrørende manglende efterlevelse af politiets opfordring til at forlade det afspærrede område, er reelt rettet mod landsrettens bevisresultat og er udtryk for, at landsretten efter hans opfattelse ikke har haft tilstrækkeligt grundlag for at bedømme beviserne som sket. Anbringendet kan derfor ikke prøves af Højesteret.

Beredskabslovens § 41, stk. 2, skal fortolkes og anvendes i lyset af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Der er tale om et indgreb i hans ytringsfrihed efter artikel 10, stk. 1.

Indgrebet har dog været berettiget. Betingelserne i artikel 10, stk. 2, er således opfyldt. Forbuddet mod at opholde sig inden for det afspærrede område og politiets opfordring til at forlade området følger af beredskabslovens § 41, stk. 2, og indgrebet forfulgte et legitimt formål, nemlig at sikre arbejdsro for redningsmandskabet, som var beskæftiget med forsøg på genoplivning af den svært tilskadekomne person. Indgrebet var endvidere nødvendigt i et demokratisk samfund. Journalister er – som alle andre – forpligtet til at overholde den almindelige straffelovgivning, herunder efterkomme et lovligt påbud fra politiet begrundet i hensynet til enkeltpersoners sikkerhed. Ved afvejningen af hensynet til redningsmandskabets arbejde over for hensynet til offentlighedens interesse i at modtage information om et emne af samfundsmæssig interesse har det betydning, at politiets opfordring til T om at forlade skadestedet var baseret på en rimelig vurdering af, at han konkret var i vejen for redningsmandskabets arbejde. I et sådant tilfælde må hensynet til dette arbejde veje tungest. Også når henses til, at han ikke var afskåret fra at rapportere på rimelige vilkår om ulykken fra en position uden for skadestedet.

Landsretten har fastsat straffen til en bøde på 3.000 kr., hvilket må anses for at ligge inden for et rimeligt niveau, men påstanden om strafskærpelse er nedlagt for at stille Højesteret frit. Der er ikke grundlag for strafbortfald efter straffelovens § 83.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstillinger

T er ved landsrettens dom fundet skyldig i at have overtrådt beredskabslovens § 41, stk. 2, i forbindelse med, at han som fotojournalist for mediet Bornholm.nu i december 2017 rapporterede fra og tog fotos på et ulykkessted. Han blev straffet med en bøde på 3.000 kr.

Sagen angår navnlig, om landsretten har anvendt beredskabslovens § 41, stk. 2, urigtigt ved domfældelsen af T, og om domfældelse for overtrædelse af § 41, stk. 2, er i strid med hans ret til ytringsfrihed efter artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Hvis T med rette er dømt for overtrædelse af beredskabslovens § 41, stk. 2, er der endvidere spørgsmål om strafudmålingen.

Beredskabslovens § 41, stk. 2

Af beredskabslovens § 41, stk. 2, fremgår, at enhver skal overholde afspærringer i forbindelse med en indsats og efterkomme politiets eller redningsberedskabets opfordring til at forlade det afspærrede område eller vejene hertil.

Landsretten har efter bevisførelsen lagt til grund, at T som pressefotograf var til stede på ulykkesstedet, hvor redningskøretøjer fungerede som afspærring, og hvor redningsmandskab bl.a. var beskæftiget med forsøg på genoplivning af den svært tilskadekomne, der senere afgik ved døden. Endvidere har landsretten på baggrund af Ts egen forklaring lagt til grund, at han fotograferede bl.a. fra en placering på skadestedet ca. 6-7 meter fra den tilskadekomne. Endelig er det efter vidneforklaringerne fra to politiassistenter og to ambulancereddere lagt til grund, at han på skadestedet var i vejen for redningsmandskabet, og at han i den forbindelse undlod at efterkomme opfordringer fra såvel redningsmandskab som politi til at flytte sig.

Landsrettens præmisser må på baggrund af brugen af ordet ”skadestedet” forstås sådan, at T er fundet skyldig i at have opholdt sig på et område inden for afspærringen, og at han, mens han opholdt sig på området, var i vejen for redningsmandskabet og undlod at efterkomme opfordringer til at flytte sig.

Højesteret kan ikke efterprøve den konkret foretagne bevisbedømmelse vedrørende skyldspørgsmålet, jf. retsplejelovens § 933, stk. 2, sammenholdt med § 912, stk. 1, nr. 4, modsæt-

ningsvis. Ts anbringende om, at han ikke har udvist en adfærd som den, landsretten har lagt til grund, kan således ikke prøves af Højesteret.

Højesteret kan derimod tage stilling til, om landsretten har anvendt beredskabslovens § 41, stk. 2, urigtigt ved domfældelsen af T.

Som nævnt påbyder § 41, stk. 2, ”enhver” at overholde afspærringer i forbindelse med en redningsindsats. Bestemmelsen omfatter således efter ordlyden også medierepræsentanter, og der er ingen holdepunkter i lovforarbejderne for, at disse ikke skulle være omfattet af § 41, stk. 2. Det kan dog følge af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, at medierepræsentanter har ret til at opholde sig inden for et afspærret område, jf. herom nærmere nedenfor om denne bestemmelses betydning for den foreliggende sag.

Efter ordlyden af § 41, stk. 2, er det ikke en betingelse, for at et område kan anses for afspærret i bestemmelsens forstand, at der er opsat afspærringsbånd eller anden tilsvarende afmærkning. Der er heller ikke holdepunkter i forarbejderne for en sådan forståelse. Højesteret finder herefter, at der ikke efter § 41, stk. 2, gælder bestemte krav til, hvordan et område afspærres i forbindelse med en redningsindsats, og at dette f.eks. også kan ske ved – som i denne sag – at lade redningskøretøjer med blå blink markere det område, hvor det ikke er tilladt at opholde sig.

Højesteret har efter landsrettens bevisresultat ikke grundlag for at fastslå, at T ikke har haft den fornødne tilregnelser i form af uagtsomhed.

Højesteret finder på denne baggrund, at landsretten ikke har anvendt beredskabslovens § 41, stk. 2, urigtigt ved domfældelsen af T.

Da landsretten imidlertid ud over manglende efterlevelse af opfordringer fra politiet har dømt T for ikke at have efterlevet opfordringer fra redningsmandskabet til at flytte sig, uanset at dette ikke er omfattet af tiltalen, frifinder Højesteret T herfor, jf. retsplejelovens § 883, stk. 3.

Ytringsfrihed efter Menneskerettighedskonventionens artikel 10

Spørgsmålet er herefter, om domfældelse for overtrædelse af beredskabslovens § 41, stk. 2, må anses for at være i strid med artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Det fremgår af artikel 10, stk. 1, at enhver har ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter bl.a. frihed til at modtage eller meddele oplysninger uden indblanding fra offentlig myndighed. Ytringsfriheden er ikke ubetinget. Efter stk. 2 kan den således underkastes sådanne formaliteter, betingelser, restriktioner eller straffebestemmelser, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til nærmere opregnede interesser.

Højesteret finder, at de begrænsninger, T som fotojournalist var undergivet i forbindelse med sin dækning af ulykken, indebar et indgreb i hans ret til ytringsfrihed efter artikel 10, stk. 1.

Indgrebet har hjemmel i beredskabslovens § 41, stk. 2. Afspærringen af ulykkesstedet og det heraf følgende forbud mod at opholde sig inden for afspærringen havde til formål at sikre, at redningsmandskabet uhindret kunne foretage arbejdet med at forsøge at redde den tilskadedkomnes liv. Indgrebet havde dermed et legitimt formål som nævnt i artikel 10, stk. 2.

Spørgsmålet er herefter, om proportionalitetskravet i artikel 10, stk. 2, er opfyldt.

Landsretten har efter bevisførelsen lagt til grund, at T på skadestedet var i vejen for redningsmandskabet, der var i færd med at forsøge at redde den tilskadedkomnes liv. Der er ikke oplyst om omstændigheder, som gjorde, at han ikke kunne udføre sit arbejde som fotojournalist fra placeringer uden for det afspærrede område.

Højesteret tiltræder på denne baggrund, at T – når bortses fra domfældelsen for at have undladt at efterkomme opfordringer fra redningsmandskabet til at flytte sig – er fundet skyldig i overtrædelse af beredskabslovens § 41, stk. 2, således som denne bestemmelse må forstås i lyset af artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Strafudmålingen

Højesteret tiltræder, at bøden er fastsat som sket, og at der ikke er grundlag for at lade den bortfalde efter straffelovens § 83.

Konklusion og sagsomkostninger

Højesteret stadfæster dommen.

Efter sagens principielle karakter og under hensyn til, at T blev frifundet for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 3 (nu stk. 4), finder Højesteret, at statskassen skal betale sagens omkostninger for alle tre instanser.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for byret, landsret og Højesteret.